

Jorge Martí

L'any 1951 apareix, editada a París, la revista de cine *Cahiers de Cinéma*, dirigida pel crític André Bazin i pel realitzador Jacques Donoïl-Valcroza. L'equip de redacció, aplegat entorn de Bazin, ànima inspiradora del grup, estava format per una colla d'entusiastes aficionats al cine, els quals, des de les pàgines de la revista, varen tenir una gran influència en el desenvolupament del cine europeu posterior: François Truffaut, Jean-Luc Godard, Eric Rohmer, Claude Chabrol, etc. Aquest grup va ser denominat "Nouvelle vague" quan, entre el 1958 i el 59, passant de la teoria a la pràctica, varen filmar les seves primeres realitzacions: *Les cousins* de Claude Chabrol, *Els quatre-cents cops* de Truffaut, *A bout de souffle* de Godard, *Hiroshima, mon amour*, d'Alain Resnais, etc.

La "nouvelle vague" va ser un moviment de plantejaments radicals que es va autoafirmar (com sol passar amb els artistes joves) atacant, des de les pàgines de la revista, molts dels cineastes consagrats de les generacions anteriors. La seva "revisió" de la història del cine va ser demoledora i, en molts casos, injusta. Un exemple notori són les malèvols crítiques que va rebre Marcel Carné. Anys després Truffaut i Chabrol varen suavitzar les seves opinions i, fins i tot, varen reconèixer el que, per altra banda, resulta més que evident: el deute que tots ells tenien amb el llenguatge cinematogràfic del primer Carné. El cas és que la influència de la "nouvelle vague" va ser de tal magnitud, que el cine francès i, per extensió, l'europeu, va seguir uns camins molt diferents als que havia transitat fins a la seva aparició.

Vist amb la perspectiva del temps transcorregut, dins la denominació genèrica de "nouvelle vague" va haver-hi de tot: algunes grans pel·lícules i molts desencerts. Crec necessari tornar a situar cada director i cada film en el lloc que realment li pertoca, sense tenir por a reconèixer que moltes pel·lícules prestigioses durant aquells anys de maravellosa eferescència, vistes avui dia resulten poc més que banals. És una tasca que haurien de fer veus més autoritzades que no la meua, però que tots els aficionats al cine, sens dubte, agrairíem.

Al París dels anys 50 i 60, paral·lelament a l'eclosió rupturista de Godard i companyia, hi havia altres directors als qui podríem qualificar de franc-tiradors, per la seva independència dels paràmetres estètics que estava imposant la "nouvelle vague". Un d'ells va ser Jacques Becker que l'any 1952 va rodar la seva obra mestra, *París bajos fondos*, protagonitzada magistralment per Simone Signoret. Aquesta pel·lícula entronca amb l'estètica prèvia a la gue-

rra d'un Renoir o d'un Carné i recrea, en escenaris artificials, el París de començaments de segle, dins els ambients delictius de la ciutat. L'any 1957 Becker va estrenar un altre film prou interessant ambientat també a París, *Montparnasse 19*, sobre el pintor Modigliani. Un altre d'aquests franc-tiradors va ser Robert Bresson, que l'any 1945 va dirigir i estrenar *Les Dames du Bois de Boulogne*, basada en un relat de Denis Diderot. Aquesta pel·lícula ja reuneix els trets que caracteritzaran el seu estil: un argument basat lleugerament en una obra literària, però sempre reinterpretada, amb el matis de la seva pròpia sensibilitat, una posada en escena molt acurada i el costum de treballar amb actors no professionals. La seva trajectòria es va consolidar amb films posteriors, com *Diario de un cura rural* (1950), basada en la novel·la de Bernanos o *El proceso de Juana de Arco* (1961), que sense la bellesa del film de Dreyer sobre el mateix tema, és una pel·lícula més que correcta.

La "nouvelle vague" va produir tot un seguit de deixebles entre els quals jo destacaria dos directors de gran interès: el suís Alain Tanner, de qui ja he comentat en un altre número d'aquesta revista dues de les seves millors pel·lícules, ambientades a Lisboa, *La ciudad blanca* i la recent *Requiem*, i Bertrand Tavernier, sens dubte un dels directors més interessants del cine francès actual. Als anys 80 Tavernier va filmar una pel·lícula de temàtica policíaca, ambientada a París, molt poc coneguda però que a mi em va entusiasmar, *La ley 627*. El film recrea amb una versemblança sorprenent el món de la policia i de la delinqüència: a la pel·lícula hi ha persecucions, vigilàncies de sospitosos, detencions, però no es dispara un sol tret. Lluny dels efectismes dels policíacs americans actuals, els policies que protagonitzen aquest film són de carn i ossos, quasi antiherois, gent normal, com qualssevol dels espectadors del film, però que, en lloc de treballar a una oficina bancària, ho fan entre "camells", drogaddictes, dones maltractades, alcohòlics, petits carteristes, etc. Aquesta predilecció pels personatges marginals, apareix també a altres films de temàtica molt diferent, com l'extraordinària *Round midnight* (1986) sobre el món dels músics de jazz americans que viuen a París o la més recent *Capitain Conan*, sobre el final de la Primera Guerra Mundial i la intervenció de soldats francesos a la guerra contra l'exèrcit bolxevic.

Per acabar, s'hauria de fer una petita referència a les pel·lícules de temàtica històrica que sovintegen en el cine francès dels darrers anys. D'entre l'allau d'aquest tipus de pel·lícules, en podríem destacar dues, que intenten recrear, en escenaris artificials, el París del passat, com *La reina Margot*, basada en la novel·la homònima de Alexandre Dumas i *Cyrano de Bergerac* (1993), de Jean Paul Rappeneau, sobre el clàssic teatral francès de Edmond Rostand. Totes dues tenen la mateixa virtut, una brillant ambientació històrica, i pateixen del mateix defecte, una posada en escena correcta, però que no aporta res als textos literaris en què estan basades. *Cyrano* és la millor de les dues, tal volta per l'extraordinària interpretació de Gerard Depardieu. ■